

Helena ja Kaur Lassi töised jõulud Indias ehk kas eestlased võiks julgemalt Aasia tee jalge alla võtta?

Helena ja Kaur Lassi korraldatud teadliku ettevõtluse konverents kogus eelmisel aastal saalitäie kuulajaid. Mais tuleb sama konverents uuenenud kavaga taas Eestis välja, kuid juba aasta pärast on korraldajail eesmärgiks alustada konverentsidega ka Indias.

Miks sai teie esimeseks valikuks just India, väga kaugel ja meile üsna tundmatu riik?

India valisime oma esimeseks sihtriigiks seetõttu, et seal on inglise keel riigikeeleks ja see teeb meile asjaajamise lihtsamaks. Teiseks on see riik praegu olukorras, kus nad on küll infrastruktuurilt maha jäänud, ent soov Euroopale järele jõuda on väga suur. Nende riiklik huvi on arendada *start-up*'e ja soodustada ettevõtlusega alustamist. India peaminister **Narendra Modi** käivitas selleks koguni 1,5 miljardi dollarise programmi, et sealset *start-up*- ja ettevõtluskeskkonda elavdada.

Lisaks tegutseb India turul vaid viis väliskonverentsikorraldajat! Arvatavasti pole paljud USA ja Euroopa ettevõtted harjunud india-päraste äritavade ja asjaajamisega, sest nende korrupsioon ja bürokraatia ajab tõenäoliselt segadusse. Meil on olemas nõukogudeaegse bürokraatia kogemus, mis võimaldab sealseid tavasid paremini mõista ja lahendusi otsida.

Millised on ühe Eesti ettevõtte šansid Indias läbi lüüa?

Euroopa on nende jaoks eeskujuna number 1. Väga kõrgelt hinnatakse siinset oskusteavet ning sageli saadab perefirmade vanem generatsioon noori just Euroopasse ülikooli ja praktikale. Ameerika on nende jaoks muutunud liiga n-ö läikivaks – indialastele ei sobi ameerikalik müügistrateegia ning pealepressimine. Kui meie mälestuses on India spirituaalne maa, siis tegelikkuses on maailm muutunud – enamik neist tahaks olla edukad ja saavutada materiaalselt heaolu.

Kuidas te plaanite Indias endale reklaami teha?

Jah, lisaks heale tootele on oluline ka müük, sest ükskõik kui

hea su toode on, peab see jõudma sihtgrupini. Ühelt poolt on meil kindlasti plaanis sotsiaalmeedia võimalusi ära kasutada, sest seda saab koordineerida väga edukalt ka kaugelt. Teisalt on India puhul oluline autoriteediliin: me peaksime saama kindlasti toetuskirja mõnelt ministriumilt või muult valitsusasutuselt, mis tekitab sealsetes inimestes usaldust ja huvi. Templil ja ametlikul kirjababeril on seal maal suur jõud. Lisaks sellele on vaja tekitada kontaktvõrgustik, sest seal levib usaldusväärne info suust suhu.

Mis on eestlaste eelis Indias?

Üks meie konverentsi teema ongi e-riik ja selle võimalused. See pakub kohalikele ettevõtjatele väga suurt huvi, sest IT-keskused on Indias väga levinud ning võimalus ettevõtlusega seotud paberimajandus interneti kaudu korda ajada lahendaks paljud nende probleemid. Väga tublit tööd on Eesti kui e-riigi tutvustamisel Indias teinud meie saatkond, avaldades eestlaste edulugusid kohalikes ajalehtedes ja ajakirjades. Eesti e-riigi edulugu äratav seal suurt huvi ja meie ettevõtted paistavad neile innovaatilised.

Mis on Indias suurim takistus ühe Eesti ettevõtte jaoks?

Indias küsitles sotsiaalmeedia-võrgustik LocalCircles umbes 35 000 inimest. 59% neist nimetas ettevõtluse alustamise suurima takistusena korrupsiooni, bürokraatiat ning asjaajamise keerukust. Nii et seal tegutsedes tuleb LocalCircles tegevjuhi **Sachin Taparia** sõnul arvestada just sellega. Kui meil saab ettevõtte teha paarikümne minutiga, siis seal võtab see vedamise korral umbes kolm nädalat ja nõuab mitmete paberformularide täitmist ja templitte hankimist.

Teiseks, indialaste suurim hirm on läbikukkumine, mis pärsib tugevalt ettevõtluse arendamist. Seal suhtutakse sellesse teismoodi

Teadliku ettevõtluse konverents 2016

Tänavu 5. mail tuleb Tallinnas juuba teine teadliku ettevõtluse konverents. Seekord keskendutakse organisatsioonikultuurile, töötajate heaolule ning tõhusale tegutsemisele. Helena ja Kaur Lass ei pea end sugugi aga konverentsikorraldajateks, vaid ütlevad, et nad on märganud ühiskonnas hariduslikku defitsiiti. Nad toovad esile teadvustamise olulisust, keskenduvad inimfaktorile ja aitavad kaasa intrapersonaalsete oskuste viimisele ettevõtjateni. Nimelt on inimesed tänapäeval liigselt keskendunud tehnoloogilistele muutustele, kuid tegelikkuses ei vaja me vaid arvutile uuemat tarkvara.

Nii nagu mõtlemist saab kasutada mitmeks otstarbeks, on ka teadvustamisvõimel palju rakendusid. Meil on aeg rohkem tundma õppida, mis asi see teadlikkus on, ja võtta see laiemalt kasutusele. See viib aruka inimeseni, kes ei käitu emotsioonide ega mälu põhiste vanade harjumuste alusel ja on päriselt vaba oma valikutes. Konverentsist ja sellest, kuidas püsida võimeka tiimi toel konkurentsis, loe www.consciousinitiative.com

Võimalik, et Tallinn ja mõned India linnad ei jää ainsaks paigaks, kus teadliku ettevõtluse konverents toimub. Lisaks on nende huviorbiidis Malaisia, Singapur, Tai, Hongkong ja Austraalia. Nii et mine tea – võib-olla näeme teadlikkuse konverentsi ka nendes riikides. Aeg on küps, et eksportida eestlaste arukust.

kui meil: kui meil peetakse ebaõnnestumist õppetunniks, siis seal on läbikukkumine terve suguvõsa häbistamine. Selline inimene jääb üksi, kaotab tugivõrgustiku pere ja sõprade näol ning seda kardetakse väga. Seoses sellega on väga keeruline muuta nii peredes kui ka äritegevuses tugevalt juurdunud hierarhiat. Nad ei taha teha otsuseid ja olla vastutavad, sest nad on harjunud pöörduma oma küsimustega kellelgi kõrgemal astmel oleva inimese poole.

Helena Bangalore TAJ ärihotelli ürituste korraldaja Rajvi Kaur'iga. Nagu välja tuli tähendab nimi Kaur Indias kuningannat.

Mõnes mõttes võib see hierarhia olla probleemiks ka meile – inimesed peavad konverentsil osalemiseks ülemuselt loa saama ja võib-olla otsene ülemus isegi lubab, aga kõrgem jällegi ei luba. Muide, Indias ei ole viisakas oma muredega kõrgemal astmel olevaid inimesi segada ning nii jäävad sageli olulised asjad tegemata. Enamikel indialastel puudub initsiatiiv – nad on harjunud, et mõjukamad isikud otsustavad. Vastutust üritatakse lükata peaministri ja isegi kuni jumalani välja.

Läbikukkumise kartuses ei julge nad oma ideid realiseerida ning neile tundub turvalisem kopeerida kellegi teise edukat ärimudelit. See on aga paradoksaalne, sest teiste matkimine on just see, mille pärast nende ärid läbi kukuvad!

Indialased hindavad stabiilsust. Näiteks riigi suurima IT-ettevõtte INFOSYSi juht rääkis, kuidas algusaastail tuli tema juurde üks töötaja

lahkumisavaldusega, et minna tööle madalama palgaga ametikohale riigisektoris. Miks? Sest riigitoõ tähendab inimesele stabiilsust ning tõenäoliselt tööd kogu eluks. Eraettevõtte puhul kardetakse endiselt pankrotti.

Sealsed takistused ettevõtlusega tegelemisel pole mitte niivõrd materiaalsed, vaid pigem seisnevad need inimeste hirmudes, eelarvamustes ja iganenud seisukohtades. Nende mälus olevad probleemid ei lase neil edasi liikuda ja areneda. Neil on hirm muutuda, kuigi nad tegelikult tahaksid seda. Nagu läänemaailmas, püütakse ka seal läheneda esmalt probleemidele formaalsete lahenduste kaudu. Ent kui inimesed oma sisemaailma ja emotsionaalseid reaktsioone ei muuda, siis jäävad ka valitsuse ettevõtlust soodustavad programmid pinnapealseks.

Iga muutus saab alguse siis, kui märkame selle vajadust. Märkamise aga leiab aset hetk enne mõtlemist.

Bangalore tehnoпаркidest saab kiire ülevaate siit: <http://blog.gyanlab.com/8-most-spectacular-tech-parks-in-bangalore/>

Gurgaonis olevast suures tehnolinnakust Cyber Cityst saab kiire ülevaate siit: <http://www.dlfcybercity.com/>

Selleks et testida oma sobivust India turule, tasub vaadata seda TEDxi videot (kui sa saad aru, mida räägitakse ja mõistad publiku reaktsioone, oled valmis Indias äri alustama: <https://www.youtube.com/watch?v=KcrUs8FAt40> (autoriks on India juhtimisraamatute hinnatud autor Devidutt Pattanaik).

Indiasse minnes tasub kohe lennujaamast osta kaasa ajakirjad India Today ja Business Today, kust saab sealse majanduse päevateemadest alati hea ülevaate.

Suuremates tehnoпаркides töötab sadu tuhandeid inimesi. Nad kõik võiks Eesti kogemusi kuulama tulla.

Märkamine ongi teema, mida tahame konverentsiga viia ka India inimesteni: kuidas ärilises kontekstis vajalikku märgata ja seejärel muuta. Neil on hetkel suur huvi muutuda, sest nende majandus kasvab ja töökeskkond on pingeline. Neil on näiteks kuuepäevane töönädal, kuni 16-tunnised tööpäevad, öötöö (IT-tugiteenused USA turule), kasinad töötingimused ja tohutu konkurents tööjõuturul – need tekitavad stressi, pinget, tüdimust ja läbipõlemist. Ilmselt on vaja oskusi, et oma muude, emotsioonide ja mõtetega toime tulla. See aitab võtta vastutust ning teha midagi uut unikaalsel viisil.

Mida te veel oma konverentsiga plaanite inimesteni viia?

Meie konverentsid on ühepäevased, enamik lektoreid tuleb Eestist ning lisaks astub üles kaks-kolm kohalikku tuntumat ettevõtjat. Teemade puhul on valik tehtud konkreetsest piirkonnast lähtudes –

mis just sellele turule huvi pakub. India puhul siis eeskätt IT- ja e-lahendused, mida võiksid tulla esitlema ka näiteks Eesti saatkonna või EAS-i töötajad. Innovatsioon ja teadlikkus käivad alati käsikäes.

Üks asi, mida nad meie konverentsilt kindlasti saavad, on see, et Euroopalt on küll palju õppida, aga kõike ei tasu siit pimesi üle võtta. Ei pea kõiki neid vigu tegema, nagu me ise heaoluriike kopeerides oleme teinud ja teeme. Näiteks on läänes praegu suureks probleemiks see, et 80% tööealistest inimestest ei tunne üldse, et nad oleksid teiselt kaasatud, ja veavad suhteliselt madala produktiivsusega päeva lihtsalt õhtusse. Sellest muidugi ka motivatsioonikoolituste populaarsus. Kuid tüdimus ja tähenduse puudus on tugevalt emotsionaalsusega seotud. Ka *startup*-faasis ettevõttes on pinget kõrge ja see pole mitte ainult füüsiline, vaid põhiliselt ikka emotsionaalne. Emotsioonide rolli märkamine on

veel üsna vähene ning lahendusviisid puudulikud – aegade jooksul on püütud toime tulla emotsioonide alla surudes, välja elades ning ka positiivselt mõeldes, kuid need on nii väikese efektiivsusega taktikad. Teadlikkus on nagu prožektor – suunab valgust, et märgata uusi lahendusi. **D**